

SAKSBEHANDLER
Ulla Marie Hegnar

VÅR REF.
24/00954-5

DERES REF.

VÅR DATO
01.10.2024

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Midt-Troms museum
Sundliveien 188
9325 BARDUFOSS

Att: Torstein Johnsrud

Strømsør fjellgård – avgjørelse av klage på avslag på søknad om tilskudd fra post 71, kap. 1429

Vi viser til klagen deres, Digisak-ID 213936, datert 13.03.2024. Klagen gjelder Troms fylkeskommunes avgjørelse av søknad om tilskudd etter *forskrift om tilskudd til fredete kulturminner i privat eie* (FOR-2021-08-13-2508).

Klagen ble mottatt innen klagefristen og blir behandlet, jf. forvaltningsloven § 29.

Dere har hatt anledning til å uttale dere til fylkeskommunens saksfremstilling. Vi har mottatt merknadene deres i melding i Digisak datert 05.04.2024. Saken er tilstrekkelig opplyst.

Riksantikvaren har vurdert alle sider av saken og kommet til at vedtaket om avslag på søknad om tilskudd oppheves. Saken sendes tilbake til Troms fylkeskommune for ny behandling, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Bakgrunn for saken

Dere søkte om tilskudd til å demontere midlertidig taktekke av blikk og å legge tradisjonelt taktekke av næver og torv på Strømsør fjellgård.

Troms fylkeskommune avslo søknaden i vedtak datert 26.02.2024. Vedtaket var begrunnet med at søknaden omfattet fredet anlegg i musealt eie, og at fra 2024 var "kravet til eierskap av privatpersoner skjerpet for å kunne gi tilskudd".

Dere klaget på avslaget i Digisak 13.03.2024.

Innholdet i klagen

I klagen skriver dere at prosjektet er det siste i en rekke knyttet til restaurering av Strømsør fjellgård. Taket ble midlertidig tekket i 2021, men videreføring har blitt utsatt. Prosjektet er planlagt videreført i 2024, men det blir vanskelig å komme i mål uten omsøkt tilskudd. Det er urimelig at det har skjedd en innstramming i søkbare ordninger i tiden etter prosjektet ble igangsatt. Det kan bli krevende å beholde anlegget i museal forvaltning dersom det ikke kommer alternative tilskuddsordninger. Innstrammingen kan bli en stor utfordring for tradisjonshåndverket og en svekkelse av formidlingen av tradisjonshåndverkets historie, praksis og betydning.

Troms fylkeskommunes vurdering av klagen

Troms fylkeskommune har etter en samlet vurdering kommet til at det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtaket. Fylkeskommunen fremhever viktigheten av å beholde og videreutvikle håndverksmiljøer med antikvarisk kompetanse i regionen, og viser til at tidligere tildelinger til Strømsør gård har bidratt til dette. Videre påpeker fylkeskommunen at søkesummen for ferdigstilling av tiltaket er relativt lav, og at de har tilbakeholdt midler i tilfelle Riksantikvaren velger å omgjøre avslaget. Dersom Riksantikvaren unntaksvis omgjør vedtaket, kan påbegynt tiltak på det fredede anlegget ferdigstilles og bidra til å opprettholde sårbar håndverkskompetanse.

Merknader til Troms fylkeskommunes oversendelse

Dere skriver i merknader til klageoversendelsen at dersom klagen ikke tas til følge, bør det vurderes om bygningen bør skallsikres for å sikre bygningen og det arbeidet som er lagt ned i prosjektet tidligere.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren kan prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd. Riksantikvaren skal vurdere synspunktene dere som klager kommer med, og kan også ta opp forhold som ikke tidligere er berørt i saken.

Troms fylkeskommunes begrunner avslaget på søknaden om tilskudd med at kravet til eierskap av privatpersoner for å kunne gi tilskudd ble skjerpet fra 2024. Det er ikke oppgitt andre grunnlag for at søknaden ble avslått. Riksantikvaren tolker redegjørelsen i oversendelsesbrevet dithen at Troms fylkeskommune ønsker å tildele midler til det omsøkte tiltaket, men at de mener det ikke lenger er anledning til det, ettersom anlegget er i musealt eie.

Spørsmålet er om det er anledning til å gi tilskudd til anlegg i musealt eie under tilskuddsordningen. Dersom tilskuddsforskriften åpner for at det kan gis tilskudd til kulturminner i musealt eie, tilsier begrunnelsen for Troms fylkeskommunes avslag at vedtaket er truffet ut fra feil rettsoppfatning.

Det rettslige grunnlaget for vurderingen av om tilskudd kan gis i denne saken, er *forskrift om tilskudd til fredete kulturminner i privat eie* (FOR-2021-08-13-2508).

Navnet på tilskuddsordningen tilsier at ordningen er innrettet mot private eiere.

Det følger av § 1 i forskriften at

[f]ormålet med tilskuddsordningen er å bevare fredete kulturminner og kulturmiljø i privat eie og å bidra til at slike settes i stand etter antikvariske retningslinjer. Tilskuddsordningen skal sikre kulturminner og kulturmiljø sin verdi som kilde, og at forutsetninger for å gi opplevelser ivaretas, og legge til rette for bærekraftig verdiskaping og bruk.

Formålsparagrafens hensikt er å vise intensjonen bak tilskuddsordningen, og kan brukes i tolkningen av forskriftens øvrige bestemmelser. Formålsparagrafens første punktum er knyttet til privat eierskap, mens eierskap ikke omtales eksplisitt i bestemmelsens andre punktum, som gjelder sikringen av kulturminnenes kildeverdi, opplevelsesverdi, verdiskaping og bruk. Det er uklart om det er bevisst at andre punktum ikke omtaler eierskap, men dette gjør at det er vanskelig å bruke formålsparagrafen som et tungtveiende moment i tolkningen av om det kun er private som kan motta tilskudd under ordningen.

I § 3 i forskriften er det fastsatt hva tilskudd kan gå til:

Tilskudd kan gis til istandsettings- og vedlikeholdstiltak av kulturminner og kulturmiljø som er fredet, midlertidig fredet eller der fredningssak er under behandling. Tilskudd skal dekke merkostnader, helt eller delvis, som følger av krav til antikvarisk utførelse ved sikring, istandsetting, vedlikehold og skjøtsel.

Det stilles vilkår om hva slags type tiltak tilskuddet kan gå til, om fredningsstatus for kulturminnet eller kulturmiljøet og om hva slags type kostnader som kan dekkes. Det er ikke stilt vilkår om hva slags eierskap kulturminnet eller kulturmiljøet skal ha. Det er heller ingen andre bestemmelser i forskriften som stiller konkrete krav til eierskap.

Da utkastet til *forskrift om tilskudd til fredete kulturminner i privat eie* ble sendt på høring, var det tatt inn forslag til en bestemmelse som avgrenset tilskuddsordningen mot kulturminner og kulturmiljøer i statlig, kommunalt eller fylkeskommunalt eie. Denne bestemmelsen ble ikke tatt med i den endelige forskriften som ble vedtatt. Dette taler for at det ikke har vært meningen å utelukke slike eiere fra tilskuddsordningen.

Det følger av § 7 i forskriften hvordan tilskudd skal fastsettes. Etter bestemmelsens første ledd skal tilskuddsgiver avgjøre om det skal gis tilskudd og fastsette tilskuddsbeløpet etter en "skjønsmessig vurdering av objektets kulturmiljøverdi og tiltakets virkning på dette". Bestemmelsens andre ledd lyder:

Ved fordeling av tilskudd skal private eiere og forvaltere av kulturminner og kulturmiljø som er fredet, midlertidig fredet eller der fredningssak er under behandling, prioriteres. For øvrig prioriteres

- a. særlig tyngende vedlikeholds- og istandsettingsoppgaver for eier
- b. bygninger og anlegg hvor særlig store kulturmiljøverdier står i fare for å gå tapt.

Dersom tilskuddsordningen kun var forbeholdt private eiere og forvaltere, skulle alle tilskudd vært gitt til private. Da hadde det ikke vært nødvendig å spesifisere at private skulle "prioriteres". En naturlig språklig forståelse av ordlyden i bestemmelsen, tilsier at tilskuddsgiver først skal prioritere private ved fordelingen av tilskudd. Det er imidlertid også rom for å prioritere tiltak som faller inn under bokstav a) eller b) i bestemmelsen, jf. ordvalget "for øvrig". Riksantikvaren vurderer at det ikke har vært meningen å utelukke andre enn private helt fra tilskuddsordningen.

Etter en tolkning av ordlyden i § 7, er det altså ikke bare private eiere og forvaltere som kan motta tilskudd under ordningen. Så lenge tilskuddsgiver har prioritert tildelinger til private eiere og forvaltere, i tråd med føringene i § 7, vurderer vi at det også er rom for å gi tilskudd andre, så fremt det dreier seg om særlig tyngende vedlikeholds- og istandsettingsoppgaver for eier, eller bygninger og anlegg hvor særlig store kulturmiljøverdier står i fare for å gå tapt.

I begrunnelsen for avslaget henviser fylkeskommunen til at kravet til eierskap av privatpersoner for å kunne gi tilskudd ble skjerpet fra 2024. I Prop.1 S (2023-2024) fremheves det at et sentralt formål med tilskuddsordningen er å "bidra til å lempe på den økonomiske byrda for **privatpersonar** som eig freda kulturminne" (vår utheving). Videre påpekes det at:

Riksantikvaren gjennomførte i 2022 kontroll av regionalforvaltninga og Sametingets forvaltning av utvalde tilskotsordningar. Fordelinga av tilskot frå post 71 tyder på at intensjonen om å lempe på byrda for privatpersonar som er eigarar, ikkje vart tilstrekkeleg prioritert. I 2022 gav seks tilskotsforvaltarar tilskot på til saman 5,9 mill. kroner til museum.

Føringene som er gitt, knytter seg til hvordan tilskuddene skal prioriteres. Det er tydeliggjort at tilskuddsordningen først og fremst skal gå til privatpersoner som eier fredete kulturminner. Forskriften er imidlertid ikke endret. Som nevnt utelukker ikke denne at tilskudd også kan gå til ikke-private eiere og forvaltere, så lenge tilskuddsgiver faktisk har prioritert private eiere og forvaltere, og tilskuddet faller inn under en av kategoriene i bokstav a) eller b) i § 7 andre ledd.

Riksantikvaren vurderer dermed at Troms fylkeskommunes avslag er truffet ut fra en feil rettsoppfatning, og at vedtaket om avslag på søknad om tilskudd må oppheves. Saken sendes tilbake til fylkeskommunen for ny behandling.

Konklusjon

Riksantikvaren har vurdert alle sider av saken og kommet til at Troms fylkeskommunes vedtak om avslag på søknad om tilskudd oppheves. Saken sendes tilbake til fylkeskommunen for ny behandling, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Avgjørelsen er endelig og kan ikke klages på, jf. forvaltningsloven § 28.

Hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas
avdelingsdirektør
leder juridisk seksjon

Ulla Marie Hegnar
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Troms fylkeskommune, Postboks 6600, 9296 TROMSØ